

13. Набока Е.Н. Язык массовой коммуникации и язык газеты. *Міжнародн. наук.-практ. конф. з питань методики викладання іноземної мови пам'яті проф. В.Л. Скалкіна (19–20 лютого 2009 р.)* : зб. наук. пр. Одеса : Астропринт, 2009. С. 475–480.
14. Семенюк І.С. Функціональні особливості сучасної газетної публіцистики. *Культура народів Причорномор'я*. 2012. № 235. С. 121–122.
15. Смотровая И.В. Функционирование публицистического текста в современной англоязычной прессе (на материале качественных газет Англии и США 1990-х–2000-х гг.) : автореф. дис. ... канд. филол. наук : 10.01.10 «Журналистика». Воронеж, 2005. 25 с.
16. Современный медиатекст : учебное пособие / отв. ред Н.А. Кузьмина. Омск : ОГУ имени Ф.М. Достоевского, 2011. 414 с.
17. Солганик Г.Я. О структуре и важнейших параметрах публицистической речи (языка СМИ). *Язык современной публицистики* : сб. ст. / сост. Г.Я. Солганик. 3-е изд. Москва : Флинта ; Наука, 2008. С. 13–31.
18. Солганик Г.Я. Стилистика текста : учебное пособие. 9-е изд. Москва : Наука, 2009. 256 с.
19. Тимина С.А. Экзотизмы в современной англоязычной прессе : дис. ... канд. филол. наук : 10.02.04. Киров, 2003. 161 с.

УДК 81'37

DOI <https://doi.org/10.32782/tps2663-4880/2020.13-2.6>

ЛЕКСИКО-СЕМАНТИЧНІ ОСОБЛИВОСТІ ТЕКСТІВ ДОКУМЕНТІВ ЄВРОПЕЙСЬКОГО СОЮЗУ

LEXICAL AND SEMANTIC PECULIARITIES OF EUROPEAN UNION DOCUMENTS TEXTS

Громова Н.М.,

orcid.org/0000-0003-3287-811X

кандидат психологічних наук,

доцент кафедри романо-германських мов

Навчально-наукового центру мовної підготовки

Національної академії Служби безпеки України

У статті проаналізовано тексти документів Європейського Союзу та визначено їхні основні лексико-семантичні характеристики, а також стилістичні прийоми для створення ефекту виразності. Основним методом дослідження було обрано лексико-семантичний аналіз текстів документів Європейського Союзу. Проведено порівняння двох схожих програмних документів стратегічного розвитку Європейського Союзу різних років – «Глобальна стратегія зовнішньої політики і політики безпеки ЄС» 2016 р. (Текст 1) і «Європейська стратегія безпеки» 2003 р. (Текст 2). Показано зміни у тематичній спрямованості текстів, що відображається у виборі лексичних одиниць. За результатами лексико-семантичного аналізу документів виявлено основні тематичні групи лексичних одиниць, такі як: Спільні дії, Відповідальність і цінності, Сила та безпека та Загрози. Тематична група Спільні дії охоплює такі підтеми: Дія, Співробітництво, Успішний результат і Спосіб дії. Тематична група Відповідальність і цінності складається з двох підтем: Відповідальність і Цінності. Група Сила та безпека містить дві групи: Сила та Безпека відповідно. Кількісне порівняння лексичних одиниць в обох текстах показало, що основний акцент робиться на лексику, пов'язану зі спільними діями та зусиллями країн-партнерів. Проте у тексті 2016 р. помітно переважає лексика, пов'язана з відповідальністю та цінностями, аніж у тексті 2003 р., та набагато менше згадується тема загроз. Серед стилістичних прийомів для створення ефекту виразності одним із найпоширеніших є лексичний повтор однокореневих слів із метою надання цим термінам особливого значення у свідомості реципієнта. Також широко використовуються утворення словосполучень найчастіше з двох або трьох елементів у ролі однорідних членів речення. Іншим засобом для набуття необхідної експресивності є антитеза.

Ключові слова: документ, лексичні одиниці, мовні засоби, семантика, тематична група.

The article deals with the analysis of European Union documents and their lexical and semantic peculiarities as well as expressive stylistic methods are defined. The lexical and semantic analysis of European Union texts was chosen as the main research method. Two similar program documents concerning European Union strategic development of different years were taken for comparison – A global strategy for the European Union's foreign and security policy of 2016 (Text 1) and European security strategy of 2003 (Text 2). The changes in themes of the texts are reflected in lexical choice. The lexical and semantic results revealed the main theme groups: Common actions, Responsibility and values, Strength and security and Threats. The theme group Common actions includes the following subgroups: Action, Cooperation, Positive outcomes and Manner of action. The theme group Responsibility and values covers the subgroups Responsibility and Values. The group Strength and security includes the subgroups Strength and Security respectively. The quantitative

comparison of the vocabulary in both texts illustrated the focus on lexis connected with common actions and efforts of the states-members. Meanwhile, the text of the year 2016 contains more lexical units concerning responsibility and values in comparison with the text of the year 2003. To the contrary, the vocabulary of threats is mentioned less often. One of the commonest expressive stylistic methods is lexical repetition of derivatives to stress upon the significance of the terms in the recipient's mind. The following common method is using word collocations made of two or three elements acting as homogeneous parts of a sentence. Another technique for showing the necessary expression was antithesis.

Key words: document, lexical units, linguistic techniques, semantics, theme group.

Постановка проблеми. У зв'язку з розвитком міжнародних відносин у світі з'являється дедалі більше текстів і документів, які засвідчують ці відносини та мають власні лінгвістичні особливості. Надзвичайної актуальності серед сучасних досліджень набули наукові розвідки в галузі вивчення лексики юридичних текстів Європейського Союзу. Питанням вивчення лінгвістичних особливостей євротексту займаються здебільшого закордонні фахівці, такі як Л. Біл, А. Кавоскі, Дж. Гарднер, тоді як в Україні цей напрям досліджень лише набирає обертів і представлений роботами Д. Касяненко, А. Гідори-Шишковської, Н. Ануфрієвої та Н. Дубрової, А. Чеботарьової.

Термін «правовий євротекст», який зараз часто застосовується в роботах дослідників юридичних текстів Європейського Союзу, означає оновлення та поповнення терміносистеми європейського права. Дослідження євротексту з погляду його перекладу становить новий напрям у перекладознавстві та привертає увагу фахівців до особливостей відтворення лексико-семантичних особливостей термінів однієї мови мовою перекладу.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. А. Чеботарьова вважає, що мова текстів європейського права характеризується наявністю спеціальної юридичної термінології, скорочень і номенклатурних одиниць, асимільованих термінологічних сполук [4].

А. Гідора-Шишковська проаналізувала синтаксичні особливості євротекстів і виявила переважання простих речень з обставиною мети та причини, однорідних членів речення тощо [2].

Н. Ануфрієва та Н. Дуброва цікавляться проблемою функціонування євротексту як наднаціональної юридичної мови. Автори стверджують, що термінологія документів ЄС створювалася шляхом лінгвістичних компромісів і є відображенням концептуальних картин світу мовних співтовариств, які використовують євротекст [1].

Д. Касяненко відзначила такі лексико-семантичні процеси терміноутворення у євротексті: термінологізацію, транстермінологізацію, метафоризацію та транспозицію. Дослідниця вважає, що метафоризація є найпоширенішим із них і використовується у створенні повних термінологічних одиниць і скорочень [3].

Серед зарубіжних дослідників впливу перекладу текстів угод, пов'язаних із Європейським Союзом, на особливу увагу заслуговує наукова публікація Л. Біл, у якій вона розглядає проблему утворення та функціонування євротексту на прикладі польської мови, його різниці від стандартної польської юридичної мови. Було виявлено зміни на мікро- та макроструктурних рівнях [5].

А. Кавоскі наголошує на особливостях взаємодії права та мови, що впливає на переклад юридичних понять англійською мовою. Автор відзначає появу складнощів у перекладі термінів, які належать суто до європейського права [6].

Засоби вираження обов'язковості у юридичних текстах розглядаються у роботі М. Джескот та А. Уїлтос, присвяченій проблемі перекладу деонтичної модальності. Автори зазначають, що наявність у тексті виразів деонтичної модальності може вплинути на виникнення у читача бажання дотримуватися правил і підкорятися наказам. Водночас такі речення висловлюють побажання, прохання та наміри автора щодо адресата таких повідомлень і запрошують його взяти на себе певні зобов'язання [7].

Аналіз наукових розробок у галузі текстів документів Європейського Союзу показав, що більшість юридичних документів характеризується суворою організаційною структурою та специфічною термінологією. Було проаналізовано юридичні документи Європейського Союзу та виявлено підтвердження результатів попередніх досліджень як вітчизняних, так і зарубіжних авторів. Серед таких документів було розглянуто Договір про Європейський Союз, Договір про функціонування Європейського Союзу, Лісабонську угоду про внесення змін в Угоду про Європейський Союз та Угоду про заснування Європейської Спільноти.

Проте є низка програмних документів ЄС, які мають рекомендаційну силу, на відміну від тих, що є обов'язковими для виконання. Такі документи створюються з наміром залучення країн-партнерів до спільних дій з урегулювання поточних конфліктів, сприяння миру та безпеці, а також розвитку і добробуту країн ЄС.

Постановка завдання. Сучасна ідея м'якого пропагування співпраці відображається у ретельному виборі лексико-семантичних засобів впливу

на читача, аналіз яких і становить мету цього дослідження. Завдання цієї роботи – дослідити семантику термінів у документах стратегічного напрямку та виявити в них основні тематичні групи, а також визначити стилістичні прийоми для створення ефекту виразності.

Виклад основного матеріалу. Основним методом дослідження було обрано лексико-семантичний аналіз текстів на прикладі двох документів Європейського Союзу: «Глобальна стратегія зовнішньої політики і політики безпеки ЄС» 2016 р. (Текст 1) і «Європейська стратегія безпеки» 2003 р. (Текст 2). Метою створення Тексту 1 було сприяння миру, стабільності та безпеки в Європі, зміцнення оборонного потенціалу ЄС. Текст 2, який було обрано для порівняння, передував створенню першого тексту, тому було важливо визначити особливості використання мовних засобів для вираження впливу на реципієнта в обох текстах.

Лексеми обиралися за принципом їх релевантності та частоти використання у текстах, починаючи від 5 згадувань хоча би в одному з них. Наприклад, якщо у Тексті 1 лексема зустрічалася 5 разів, а в Тексті 2 жодного разу, ця лексема враховувалася для порівняння. Якщо ж лексема зустрічалася менше 5 разів у кожному з текстів, вона не вносила до складу відповідної групи. Враховувалися також похідні форми лексем, наведених у таблицях. Наприклад, *strengthen, strengthened, strengthening* або *connect, connected, connection, interconnection*. Слова, які не мають

істотного тематичного навантаження і є загально-вживаними, такі як *become, time, make, in* тощо, до тематичних груп не обиралися. Поняття релевантності розглядалося в цій роботі як відповідність значень лексем основній тематиці та намірам тексту. Оскільки тексти пропагували впровадження та підтримку миру, безпеки та розвитку країн-членів Європейського Союзу, то основні тематичні групи мали охоплювати таку тематику, як захист, діяльність і співробітництво.

На основі лексико-семантичного аналізу Текстів 1 та 2 виділено основні тематичні групи лексем (див. табл. 1).

Як видно з таблиці, лексико-семантичний аналіз текстів документів виявив значні відмінності у настроях текстів, переміщення уваги від ідентифікації потенційних і реальних загроз у Тексті 2 до взяття на себе відповідальності й наголошення на цінностях у Тексті 1.

Розглянемо кожну групу лексичних одиниць окремо з кількістю згадувань кожної лексеми в Текстах 1 і 2 відповідно.

Група *Common actions* складається з чотирьох підгруп: *Action, Cooperation, Positive outcomes* і *Manner of action*. Кожна з цих підгруп містить лексику, пов'язану зі спільними активними діями, результатами цих дій і способом їх здійснення. Наприклад, до підгрупи *Action* (616/238) віднесено такі лексеми: *development* (96/38), *action/actor/activity* (53/27), *investment* (53/5), *build* (47/16), *promote* (45/6), *deepen* (40/6), *enhance* (28/7), *change* (27/13), *foster* (26/3), *pursue* (25/9),

Таблиця 1

Групи найчастіше вживаних лексем (із кількістю згадувань кожної лексеми в текстах 1 та 2 та їх відсотковим відношенням)

№	Назва групи лексем		Кількість випадків застосування		Відсоткове відношення кожної підгрупи		Відсоткове відношення кожної групи	
			Текст 1	Текст 2	Текст 1	Текст 2	Текст 1	Текст 2
1	Common actions. Спільні дії	Action. Дія	616	238	18,2%	15,5%	43,3%	41,6%
		Cooperation. Співробітництво	602	278	17,8%	18,1%		
		Positive outcomes. Успішний результат	220	117	6,5%	7,6%		
		Manner of action. Спосіб дії	28	6	0,8%	0,4%		
2	Responsibility and values. Відповідальність і цінності	Responsibility. Відповідальність	602	199	17,8%	13%	28,3%	19,6%
		Values. Цінності	354	102	10,5%	6,6%		
3	Strength and security. Сила та безпека	Strength. Сила	377	178	11,1%	11,6%	21,5%	20,9%
		Security. Безпека	353	143	10,4%	9,3%		
4	Threats. Загрози		232	274	6,9%	17,9%	6,9%	17,9%
Всього			3384	1535	100%	100%	100%	100%

implement (22/10), *counter* (22/6), *prevent* (21/9), *contribute* (20/14), *grow* (18/13), *respond* (14/7), *encourage* (14/1), *against* (9/8), *broaden* (8/3), *reach* (8/3), *continue* (7/23), *expand* (7/3), *advance* (6/8). Оскільки кількість згаданих слів має співвідноситися із загальною кількістю обраної термінологічної лексики в кожному тексті, то на прикладі відсоткового відношення маємо 18,2% лексем у Тексті 1 і 15,5% лексем у Тексті 2.

Підгрупа *Cooperation* (602/278) містила такі лексеми: *cooperate* (84/9), *global* (83/26), *partner* (75/36), *international* (46/47), *engage* (45/15), *share* (41/13), *joint* (25/5), *connection* (21/4), *common* (20/14), *coherent* (20/11), *multilateral* (17/18), *together* (17/11), *dialogue* (17/4), *relations* (16/24), *collective* (11/2), *close* (10/9), *community* (10/5), *united* (10/4), *solidarity* (10/2), *integrity* (9/7), *mutual* (9/3), *negotiation* (6/7), *participate* (6/2). У відсотковому відношенні це складає 17,8% лексем у Тексті 1 і 18,1% у Тексті 2.

У підгрупі *Positive outcomes* (220/117) розташовані лексеми, які охоплюють значення добробуту, згоди, вирішення проблем, успіху та досягнень: *prosperity* (38/6), *agreement* (31/10), *effectiveness/efficiency* (23/4), *addressing* (18/15), *(re)solution* (18/11), *better* (16/14), *opportunity* (16/8), *reform* (15/10), *achievement* (15/8), *improving* (10/10), *innovation* (8/1), *successful* (5/6), *settlement* (5/4), *tackle* (2/10). Розподіл лексем у текстах складає 6,5% у Тексті 1 і 7,6% у Тексті 2.

Спосіб дії або інтенсивність дій представлена лексемами підгрупи *Manner of action* (28/6). Це здебільшого прислівники *rapidly/swiftly/fast* (12/5), *consistently* (9/0) та *systematically* (7/1). У Тексті 1 вони складають 0,8%, а в Тексті 2 – 0,4%.

Група *Responsibility and values* містить дві підгрупи – *Responsibility* та *Values*. Підгрупа *Responsibility* (602/199) представлена модальними дієсловами: *will* (307/34), *must* (78/24), *can* (57/19), *need* (26/33), *should* (15/36), *may* (6/7) і лексемами *responsibility* (39/14), *commit* (26/13) і *require* (23/13), які входять до семантичного поля лексеми «обов'язок». Саме ці лексеми, на нашу думку, слугують для вираження деонтичної модальності намірів авторів тексту і складають 17,8% у Тексті 1 і 13% у Тексті 2.

У підгрупі *Values* (354/102) розташовані лексеми, пов'язані з дотриманням прав та інтересів громадян, а також суспільними цінностями: *interests* (47/15), *diplomacy* (34/4), *human rights* (31/4), *principles* (31/4), *order* (30/5), *rule* (29/10), *law* (29/10), *values* (28/8), *democracy* (23/8), *priority* (20/4), *freedom* (18/3), *respect* (12/7), *fair* (9/2), *grounded* (8/0), *justice* (5/5), *objective* (0/13).

У Тексті 1 нараховано 10,5% таких лексем, а у Тексті 2 – 6,6%.

Група *Strength and security* має дві підгрупи. Перша – *Strength* – містить лексеми зі значенням потужності, сили, здатності підтримувати інших. У цю підгрупу віднесено такі лексичні одиниці: *strong/strength* (63/26), *support* (51/30), *sustainable* (39/8), *resilience* (32/0), *effort* (29/0), *govern* (28/21), *capability* (25/24), *assistance* (20/11), *manage* (20/10), *capacity* (18/8), *power* (13/9), *potential* (12/8), *enable* (12/3), *force* (10/15), *maintain* (5/5). У відсотковому відношенні кількість лексем у Тексті 1 складає 11,1%, а у Тексті 2 – 11,6%.

Друга підгрупа – *Security* – охоплює лексеми зі значенням безпеки, захисту й миру: *security* (140/76), *defence* (58/12), *peace* (50/19), *protection* (26/10), *credibility* (21/2), *ensure* (20/4), *safety* (12/5), *stability* (11/15), *guarantee* (8/0), *preserve* (7/0). У відсотках розподіл лексем у текстах 1 і 2 складає 10,4% і 9,3% відповідно.

У групі *Threats* зазначено лексеми, пов'язані з конфліктами, загрозами та насиллям, а саме: *conflict* (54/48), *terrorism* (36/30), *crisis* (33/20), *threat* (22/48), *violent* (22/9), *challenge* (19/14), *crime* (11/31), *(non-)proliferation* (8/17), *extremism* (6/3), *poverty* (6/7), *risk* (6/6), *war* (6/4), *attack* (4/6), *pressure* (4/5), *weapon* (2/11), *weak* (2/6), *destruction* (1/6), *problem* (0/17), *failure* (0/10), *piracy* (0/6). У відсотках результати підрахунку лексичних одиниць цієї групи складають 6,9% у Тексті 1 і 17,9% у Тексті 2.

Оскільки розглянуті документи не мають директивного характеру, не є постановами, обов'язковими до виконання, а радше належать до рекомендацій і запрошень долучитися до спільної справи, отже, вони позбавлені наказової модальності та суворої композиційної структури, тому мають здійснювати вплив на читача іншими засобами. Серед таких засобів впливу особливе місце займають, окрім тематичної лексичної наповнюваності тексту, лексичний повтор, утворення словосполучень найчастіше з двох або трьох елементів, зазвичай у ролі однорідних членів речення. Саме наявність у тексті документа однорідних членів речення переважно у кількості двох або трьох лексичних одиниць додає повідомленню чіткості й певного ритму, не перевантажуючи його складними конструкціями. Наприклад:

The European Union will promote peace and guarantee the security of its citizens and territory. – Європейський Союз сприятиме встановленню миру та гарантуватиме безпеку його громадянам і території.

The EU must be able to respond rapidly, responsibly and decisively to crises, especially to help fight terrorism. – ЄС має бути здатним реагувати швидко, відповідально та рішуче на кризові ситуації, особливо з метою допомогти подолати тероризм.

Використовується такий стилістичний прийом, як повтор, щоб звернути увагу читача на важливість повторюваного поняття. Повторюваність певної лексеми створює ефект її значущості у свідомості реципієнта. Найчастіше використовується повтор однокореневих, або похідних слів.

The EU will be a responsible global stakeholder, but responsibility must be shared. Responsibility goes hand in hand with revamping our external partnerships. – Європейський Союз має бути відповідальним учасником у світовій співпраці, але ця відповідальність має бути спільною. Відповідальність має супроводжуватися реформуванням нашого зовнішньополітичного партнерства.

Echoing the Sustainable Development Goals, resilience is a broader concept, encompassing all individuals and the whole of society. A resilient society featuring democracy, trust in institutions, and sustainable development lies at the heart of a resilient state. – Відповідаючи Цілям сталого розвитку, стійкість обіймає ширше коло понять, містить як всіх суб'єктів окремо, так і суспільство загалом. Стойке суспільство, яке демонструє ознаки демократії, довіру до установ і постійний розвиток, є основоположним для стійкої держави.

Також широко застосовується контраст або антитеза як різновид контрасту, якому властиві протиставлення лексичних засобів і паралелізм синтаксичних конструкцій для набуття необхідної експресивності та посилення враження від поданої думки. Протиставлення окремих лексичних одиниць найчастіше пов'язане з позначенням простору.

Internal and external security are ever more intertwined: our security at home depends on peace beyond our borders. – Внутрішня та зовнішня без-

пека взаємопов'язані: наша безпека всередині Союзу залежить від миру за межами наших кордонів.

EU foreign policy is not a solo performance: it is an orchestra which plays from the same score. – Зовнішня політика ЄС – це не сольний виступ: це оркестр, який грає за однією партитурою.

Висновки. За результатами лексико-семантичного аналізу вищезазначених текстів як прикладу документів, які мають рекомендаційний характер, можна побачити, що мова обох текстів насичена лексикою, яка безпосередньо стосується проблематики безпеки та співробітництва. Порівняння Текстів 1 і 2 виявило, що основний акцент робиться на лексику, пов'язану зі спільними діями та зусиллями країн-партнерів. Хоча різниця в обох текстах невелика, але помітно, що у Тексті 1 автори більше уваги приділили наголошенню на спільних діях із метою розвитку, аніж у Тексті 2 (43,3% і 41,6% відповідно). Лексика, яка характеризує силу і безпеку, також традиційно посідає важливе місце в обох текстах, що свідчить про продовження раніше прийнятого стратегічного курсу дій. Проте суттєво змінилися показники стосовно використання лексики, пов'язаної з відповідальністю та цінностями. У Тексті 1 відсоток такої лексики складає 28,3%, тоді як у Тексті 2 – лише 19,6%. Тема загроз життю людей також зазнала змін у відсотковому відношенні. У Тексті 1 згадуванню насильницьких дій присвячено 6,9%, а у Тексті 2 – 17,9%. Такі зміни повідомляють про перехід від загального настрою Тексту 2, пов'язаного з визначенням і констатуванням проблеми насильства та ризиків для розвитку суспільства, до затвердження у Тексті 1 основних цінностей і визнання відповідальності за дотримання цих цінностей. Створенню ефекту виразності сприяє наявність у текстах таких мовних стилістичних прийомів, як лексичний повтор, утворення словосполучень з однорідними членами речення, антитеза. Перспективними вважаються подальші розвідки, спрямовані на вивчення динаміки розвитку правового євролекту.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ:

1. Ануфрієва Н., Дуброва Н. Євролект як нова категорія мови права Європейського Союзу. *Одеський лінгвістичний вісник. Спецвипуск*. 2017. С. 21–22.
2. Гідора-Шишковська А. Характерні риси правового євролекту як фахової мови. *Одеський лінгвістичний вісник*. 2015. № 5. Т. 1. С. 26–28.
3. Касяненко Д. Правовий євролект та його переклад. *Мовні і концептуальні картини світу*. 2014. Вип. 46. Ч. 2. С. 97–104.
4. Чеботарьова А. Деякі проблеми перекладу Угоди про асоціацію між Україною та Європейським Союзом. *Науковий вісник Міжнародного гуманітарного університету. Серія : Філологія*. 2017. № 31. Т. 3. С. 168–173.
5. Biel L. Lost in the Eurofog. The textual fit of translated law. Bern : Peter Lang, 2014. 347 p.
6. Cavoski, A. Interaction of law and language in the EU: Challenges of translating in multilingual environment. *The Journal of Specialised Translation*. 2017. Vol. 27. P. 58–74.

7. Jaskot M.P., Wiltos A. An approach to the translation of deontic modality in legal texts. The case of the Polish and English versions of the Charter of Fundamental Rights of the European Union. *Cognitive Studies / Études cognitives*. 2017. Vol. 7. URL: <https://doi.org/10.11649/cs.1454> (дата звернення: 18.01.2020).

8. European security strategy: A secure Europe in a better world. Belgium, 2009. URL: <https://www.consilium.europa.eu/media/30823/qc7809568enc.pdf> (дата звернення: 18.01.2020).

9. Shared vision, common action: a stronger Europe. A global strategy for the European Union's foreign and security policy. 2016. URL: http://eeas.europa.eu/archives/docs/top_stories/pdf/eugs_review_web.pdf (дата звернення: 18.01.2020).

УДК 811.11-112

DOI <https://doi.org/10.32782/tps2663-4880/2020.13-2.7>

ПЕРЕКЛАД ІНТЕРНАЦІОНАЛІЗМІВ І ЇХ ВИДІВ З АНГЛІЙСЬКОЇ МОВИ В НЕОФІЦІЙНІЙ КОМУНІКАЦІЇ (НА МАТЕРІАЛІ СЕРІАЛУ «ДРУЗІ»)

TRANSLATION OF INTERNATIONALISMS AND THEIR TYPES FROM ENGLISH IN UNOFFICIAL COMMUNICATION (ON THE MATERIAL OF SERIES “FRIENDS”)

Гулієва Д.О.,

orcid.org/0000-0001-8310-745X

кандидат філологічних наук,

доцент кафедри інтелектуальних комп'ютерних систем

Національного технічного університету

«Харківський політехнічний інститут»

Потапова О.В.,

orcid.org/0000-0002-7264-4740

асистент кафедри мовної підготовки

Харківського національного технічного університету

сільського господарства імені Петра Василенка

Наведено опис інтернаціоналізмів (і їх видів) і шляхи їх перекладу з англійської мови. Відзначається, що інтернаціоналізми в кінодискурсі доволі поширені, а кількість помилок, які здійснюють при перекладі фільмів і серіалів, висока. Виявлено інтернаціоналізми та їх види в неофіційній комунікації на матеріалі кінодискурсу. Застосовано когнітивно-комунікативний підхід до аналізу мови, в межах якого мовне значення розуміється як динамічна когнітивна структура, що конструюється при взаємодії тіла і мозку суб'єкта в конкретному соціокультурному комунікативному контексті. Відокремлені основні групи термінів-інтернаціоналізмів, основні риси лексичних інтернаціоналізмів, ступінь розповсюдження інтернаціоналізмів. Зазначено, що вони також поширені в неофіційній комунікації, зокрема у кінодискурсі. Застосовано інструментарій конверсаційного аналізу для виокремлення діалогічних обмінів оцінки та інференційний аналіз для відтворення інференційних процесів комунікантів. Застосовано дані структурно-семантичного і стилістичного аналізу, дані аналізу актуалізованих компонентів семіотичного поля невербальної комунікації та дані аналізу взаємодії вербальних і невербальних комунікативних дій. Розглянута комунікативна стратегія як когнітивний процес, у якому мовець співвідносить свою комунікативну мету з конкретним мовним вираженням, виокремлені ознаки комунікативної стратегії. Проаналізовано проблему перекладу інтернаціоналізмів у неофіційній комунікації на матеріалі англо-американського кінодискурсу (серіал «Friends»). Здійснено мовний аналіз серіалу «Friends» і виокремлено інтернаціоналізми різних видів. Виявлено, що він містить чимало інтернаціоналізмів і їх видів. Переклад напів- і псевдоінтернаціоналізмів здійснюється відповідно до контексту й обставин у певному епізоді.

Ключові слова: інтернаціоналізми, інтернаціональна лексика, псевдоінтернаціоналізми, переклад, англо-американський кінодискурс, серіал.

The description of internationalisms (and their types) and ways of their translation from English are given. It is noted that internationalisms in film discourse are quite widespread, and the number of mistakes they make in translating films and series is quite high. Internationalisms and their types in unofficial communication on the material of film discourse have been revealed. A cognitive-communicative approach to language analysis is applied, within which linguistic meaning is understood as a dynamic cognitive structure that is constructed by the interaction of the subject's body and brain in a particular sociocultural communicative context. The main groups of terms-internationalisms, the main features of lexical internationalisms, the degree of spread of internationalisms are separated. It is noted that they are also widespread in informal communication, and a large part of them is present in film discourse. Conversion analysis tools have been applied to highlight the dialogical exchanges of assessment and the inferential analysis to reproduce the inferential processes of communes. The data of structural-semantic and stylistic analysis, data of analysis of actualized components